

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อปลายปี ค.ศ. 2001 ที่ผ่านมามองการวิเศษการบัญชีทั่วโลกต้องสัมพันธ์กันกับข่าวสำคัญเกี่ยวกับ การล้มละลายของบริษัท เอนรอน จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านพลังงานของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการทุจริตและคอร์ปชั่นของผู้บริหารที่ใช้ “กลบัญชี” ตกแต่ง “งบการเงิน” รวมทั้งการเปิดบริษัทย่อยแล้วไม่นำมาจัดท่างบการเงินรวม เพื่อหวังสร้างรายได้หรือสร้างกำไรที่เป็นเท็จให้บริษัทดูน่าเชื่อถือ มั่งคั่งมั่นคง เป็นผลทำให้ราคาหุ้นที่ค้าขายในตลาดหลักทรัพย์มีมูลค่าสูงสุดจากระดับ 20 เหรียญต่อหุ้น เป็น 90 เหรียญต่อหุ้น ในปี ค.ศ. 2000 ก่อนจะล้มละลาย

บริษัท เอนรอน จำกัด ได้เริ่มดำเนินกิจการในปี ค.ศ. 1985 ที่เมืองฮุสตัน มลรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยทำธุรกิจด้านพลังงานที่เกี่ยวกับการส่งต่อก๊าซให้กับกิจการสาธารณูปโภคหรือธุรกิจอื่น ๆ ในตลาด ต่อมาได้ขยายกิจการเข้าสู่การเป็นนายหน้าค้าพลังงานไฟฟ้าและสินค้าอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บริษัท เอนรอน จำกัด กลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ในลักษณะที่บริษัทเข้าทำสัญญาเองเพื่อซื้อมาและขายไปโดยได้รับผลตอบแทนจากผลต่างของราคาซื้อและราคาขาย บริษัททำการซื้อและสร้างท่อก๊าซ รวมทั้งโรงงานไฟฟ้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะที่เป็นธุรกิจค้าส่ง(Wholesale) และธุรกิจค้าปลีก(Retail) จะเห็นว่าบริษัท เอนรอน จำกัด จัดตั้งมาได้เพียง 15 ปี เท่านั้น ในปี ค.ศ. 2000 ก็เป็นบริษัทชั้นนำลำดับที่ 7 ของสหรัฐอเมริกา ลำดับที่ 16 ของโลก และเติบโตเร็วเป็นอันดับที่ 31 จนได้รับการยกย่องอย่างมากในระดับโลก

ต่อมา เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม ปี ค.ศ. 2001 บริษัท เอนรอน จำกัด ก็ประกาศผลการดำเนินงานประจำไตรมาสที่ 3 ของปีว่ามีผลขาดทุน 618 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อังครตันน์ เปรียบจรรย์วัฒน์, 2545) ทางคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา(SEC) ได้ขอให้บริษัทชี้แจงการรายงานดังกล่าว และต่อมาเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน ปี ค.ศ. 2001 บริษัทได้ขอยื่นรายงานงบการเงินที่มีการแก้ไขใหม่ ระหว่างปี ค.ศ. 1997 ถึง ไตรมาสที่ 2 ของปี ค.ศ. 2001 ต่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา(SEC) อันมีสาเหตุมาจากการเงินที่ได้เคยรายงานไว้เดิมมีข้อผิดพลาดอย่างมีนัยสำคัญ โดยขอลดกำไรจากที่เคยแจ้งไว้ในอดีต 4 ปีที่ผ่านมา เป็นจำนวนเงินถึง 589 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเท่ากับร้อยละ 16 ของกำไรทั้งหมด 4 ปีที่ผ่านมา(อังครตันน์ เปรียบจรรย์วัฒน์, 2545) ด้วยสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้บริษัท เอนรอน จำกัด ต้อง

ปรับงบการเงินย้อนหลัง คือการทำบัญชีที่ผิดพลาดจากรายการนอกงบดุลกับหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้อง(Off-Balance Sheet Partnership) โดยมีได้นำเอาหน่วยงานเฉพาะกิจ หรือที่เรียกว่า Special Purpose Entity (SPE) ที่สำคัญ 3 แห่งมารวมไว้ในงบการเงินรวม ได้แก่ (1) Chewco Investments, L.P. (Chewco) (2) LJM Cayman L.P.(LJM1) และ (3) LJM2 Co-Investment, L.P. (LJM2) ซึ่งบริษัท เอนรอน จำกัด สำคัญคิดเข้าใจว่า เป็นหน่วยกิจการที่เป็นอิสระจากบริษัท โดยใช้หลักรูปแบบสำคัญกว่าเนื้อหาแต่เมื่อได้รับความกดดันจากสื่อมวลชน ทำให้บริษัทต้องวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง และในที่สุดต้องถือว่าหน่วยงานเฉพาะกิจนั้นเป็นหน่วยกิจการของบริษัท เนื่องจากผู้บริหารของหน่วยกิจการทั้งสามแห่งเป็นพนักงานของบริษัทเอง ดังนั้นเมื่อกิจการเฉพาะกิจทั้งสามนั้นขาดทุน บริษัท เอนรอน จำกัด ต้องถือเป็นขาดทุนของบริษัทด้วย และนี่เป็นสาเหตุที่ทำให้บริษัท ต้องล้มละลายในที่สุด เพราะสถาบันการเงินและนักลงทุน ขาดความเชื่อมั่นในงบการเงินรวมทั้งความโปร่งใสสุจริต และความเที่ยงธรรมในการบริหารงานของบริษัท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การขาดความเคารพต่อสมมติฐานทางการบัญชีที่ว่า เนื้อหาสำคัญกว่ารูปแบบ ตามแม่บทการบัญชี หรือ การที่ข้อมูลต้องบันทึกและแสดงตามเนื้อหาและความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจมิใช่ตามรูปแบบทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้บริษัท เอนรอน จำกัดต้องล้มละลายในครั้งนี้ ได้ชี้ข้อบกพร่องของมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบปัญหาวิธีการทางบัญชีของบริษัท เอนรอน จำกัด กับมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา และมาตรฐานการบัญชีไทย เพื่อนำข้อผิดพลาดและบทเรียนมาปรับใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน และตรวจสอบวิธีการทางบัญชีที่ไม่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาวิธีการทางบัญชีในการล้มละลายของบริษัท เอนรอน จำกัด กับมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกาและมาตรฐานการบัญชีไทย

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาวิธีการทางบัญชีในการล้มละลายของบริษัท เอนรอน จำกัด กับมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกาและมาตรฐานการบัญชีไทยดังนี้

1. มาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา ฉบับตีความมาตรฐานการบัญชี EITF 90-15 :

Transactions involving SPE (Special Purpose Entity) ของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา(FASB)

2. มาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา SFAS No.94 : Consolidation of All Majority-Owned Subsidiaries ของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา (FASB)

3. มาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา ARB 51 : Consolidated Financial Statement ของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา (FASB)

4. มาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับตีความมาตรฐานการบัญชี TASI No.2 : งบการเงินรวมบริษัทย่อยที่เป็นกิจการเฉพาะกิจ

5. มาตรฐานการบัญชีไทย TAS No. 35 : การนำเสนองบการเงิน ย่อหน้าที่ 11

6. มาตรฐานการบัญชีไทย TAS No.44 : งบการเงินรวมและการบัญชีสำหรับเงินลงทุนในบริษัทย่อย

วิธีการศึกษาและการเก็บข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ นำงบการเงินรวมของ บริษัท เอนรอน จำกัด มาวิเคราะห์การจัดทำงบการเงินรวม พร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการบัญชีที่ทำให้บริษัท เอนรอน จำกัด ต้องล้มละลาย และนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา มาตรฐานการบัญชีไทย และการตีความมาตรฐานการบัญชี รวมทั้งเอกสาร หนังสือ และบทความที่เกี่ยวข้อง

นิยามศัพท์

1. วิธีการทางบัญชี หมายถึง วิธีการจัดทำบัญชีและนำเสนองบการเงินแก่ผู้ใช้งบการเงินที่เป็นบุคคลภายนอก

2. มาตรฐานการบัญชีสหรัฐอเมริกา (Statement of Financial Accounting Standard : SFAS) หมายถึง มาตรฐานการบัญชีซึ่งกำหนดโดย The Financial Accounting Standard Board : FASB

3. มาตรฐานการบัญชีไทย (Thai Accounting Standard : TAS) หมายถึง มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัญหาวิธีการทางบัญชีในการล้มละลายของบริษัทเอนรอน จำกัด เปรียบเทียบ กับมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา และมาตรฐานการบัญชีไทย

2. เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและตรวจสอบวิธีการทางบัญชีที่ไม่ถูกต้อง